

מסורת הש"ס

א (**א** ‏צ"ל לעשות), (**א** ‏צ) נוס טוסחאות שלא היה כחוב לפניהם כך ור' יהודה עד לפנות וכתו שהעיר החכם אולאי כספר שמחת הרגל שמאל כן בש"ס של קלף וזהו א"ס תוספות ד"ה והניחא, **א** ‏נלעיל יד. ושי"ן, **ד** ‏שס: ז"י, **ה** ‏תענית כה: ר"ה כג. כ"ב פ"ג, **ו** ‏תוספתא פ"ב ה"א, **ז** ‏נשנת כט: ושי"ן, **ח** ‏לקמן מב., **ט** ‏פרה פ"ב מ"א, **י** ‏שס פ"ו מ"א, **כ** ‏ר"מ, **ל** ‏דלן טעמיה כ"ל, **מ** ‏וע"ע תוספות וזמנים כד. ד"ה הוליל ורמזה,

- ↑ וְאִשְׁרֵי יִשְׁמִיעוּ וְיַעֲבִירוּ קוֹל בְּכָל עִירָהֶם וּבִירוּשָׁלַם לְאֹמֶר צֹא הָהָר וְהִבְיֵאוּ עָלַי יְהוָה וְעָלַי עֵץ שָׁמֶן וְעָלַי הָדָס וְעָלַי תְּמָרִים וְעָלַי עֵץ עֵבֶת לַעֲשֹׂת קֶבֶת כְּבָתוּב: נחמיה ח טו
- ↑ אֵתָּן בַּמִּדְבָּר אֲרוֹ שֹׁשֶׁה וְהָדָס וְעֵץ שָׁמֶן אִשִּׁים יַעֲבֹרְהָ בְּרוּשׁ תְּהַדָּר וּתְאֲשֹׁר: תנח"ך
- ↑ וְלָקַח אֹזֶב וְטָבַל בְּמִים אִישׁ שְׂדוֹה וְהָזָה עַל הָאֵזָה: לְכָל הַכִּלִּים וְעַל הַנֶּפֶשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם וְעַל הַנֶּבֶז עֲצֵצָם אוּ בְּחָלָל אוּ בַּמָּת תַּשְׁעִירוּ מֵא יט

- ↑ **הגהות הב"ח**

א ‏גמ' מאי ארו הדס (מכרזה ור' שיטה ורמז) תלמי' ור"ב כס"א אמי:
ב ‏תוס' ד"ה כי היכי ור' דמכיז ואת כל כלי השרות אשר ישמרו צס:

- ↑ **גליון הש"ס**

גמ' וכן בעודא. עיין מ"ש לעיל בגליון דף יב ע"א
שם ‏ר"ה לאו הנה:
שם ‏ורבא אמר לקיחה ע"י ד"א. עיין יומא דף מז ע"ב גרש"י ד"ה רב פפא:

- ↑ **הגהות הגר"א**

א ‏(ור"י סבר כו' עד לסמן) תלמי':
- ↑ **מוסף רש"י**

ומודה ר' מאיר. צן שם צהן ארבעה שזין און צהן ארבעה (נעיל יד.). שמוניה פסל. פסולת גורן ויקב דהא סק כשר, והכי מני מני למימינ ומודה ר' יהודה צהן דלות יכו ארבעה דסוטלן, שאלס יס צין נסר לנסר כו', והאי דנקט ר' מאיר כדומא דהא, דאפילו ר' מאיר דלמחר מודה צהא (שם). משם ראיה. צמתיא (נעיל כח.).

לולב הגזול

לֹא מֵאָל אֶחָד מִד' מִיָּנִין הֵלְלוּ יֵהָ יוֹשֵׁב וּצֹטֵל. מסוכה נמנא זה קל והדין היה מלמד חומר מתחלתו כדדרשת מה לולב הקל שאינו נוהג בזילות כצימים יש צו חומר זה שאינו נוהג אלא בד' מינין סוכה חמורה שנוהגת בזילות כו': **עלי זיס ועלי עץ שמן**. לאו ד' מינין

ניניהו: ור"י סבר הנך לדפנוס ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עצום לסכך וסנן מסככין בנפרים. ול"ג של ארו וניה נמי דהני נפרים מאחד מד' מינים הם מיהו מעיקרא דדיקלא נינהו אלמא לר"י סבי ועיקרא דדיקלא כשריץ לאגדו של לולב דאי לאו הכי הוו להו כמין אחר דהא לר"י אין סוכה אלא בהכשר לולב מק"ו: **כסכה בנפרים של ארו גרסינן הכא: י' מיני ארוזים הס**. והדס חד מינייהו במסכת ר"ה (דף כג.): **ציקרי ירושלים**. מונכדלי ירושלים העשירים: **במינו אוגדין אוסו מלמטה**. נמנא אגד העליון לנוי בעלמא ולא להכשיר מנזה לפיכך אינו תוספת לעצור על צל תוסף: **מגדלי הושענא**. אוגדי הלוצים לשון גדילין.ולשון הש"ס לומר לכל אומן צדצר לשון זה כגון הך צדצק משקיין (מ"ק דף יא.) למגדלי אזהרי ולמגדלי תגורי כחולו של מועד הא למדת שפירוש לשון זה לשון עשיה ותקון: **שיירי ציס ציס יד**. מתחת לאגד שלא יקחנו צמקוס אגדו דקסצר אין האגד מן המנזה כרצנן דלמרי אין כריך אגד: דלא נהוי חזינא. צין יד להושענא ואין זו לקיחה: **לא לינקוט איניש הושענא בסודרא**. כשנעטלו ילנאט של לא יכרין סודר שצין כתפיו על ידו ויאחזו צו הלולב: **אוזוב קצר**. שהיו מציין מי חטאת מעיר לעיר בשפופרת של קנים ארוכות ומנעינין אותם צהס לטרת טמאים ומטביל האוזוב וזמה ואס היה קצר כשמכניסו צפי השפופרת אינו מגיע למיס שצראש השני: **מספקו**. מאכריכו כדי ספוקו: **כנוט**. פלך פוח"ל בלע"ן שהנשים טוות צו: ולקח. אוזוב וטבל צמים בשעת טבילה צעינן לקיחה: **אלא שמע מניה שמה לקיחה**. ומיהו כשהוא מזה כריך לאחז באוזוב מפני שאס אחוזו בספוקו הוא מנענע

כאן וכאן ואינו מכין וזמה על הכלי: **נפל משפופרת לשוקם**. אף האפר היו מציין בשפופרת ומקדשין צו את המיס צזקות של אפן שכל מעשה פרה צכלי אצנים היתה אס אפשר והיה נותן אפר משפופרת למיס שצזקות שהאפר נותן למעלה כדילפינן צסוטה (דף טו:): מיס חייס אל כלי שהמיס נותנין תחילה אל כלי ולא יפסיק אפר ציניין והא דכתיב ונתן עליו מיס מוקמינן (שם) לערבן. ואס כשצא לקדש נפל האפר משפופרת לשוקת שלא צמתכין פסול הקידוש צצעין ולקחו מעפר שרפת החטאת ונתן וגו' (נצמדריט) שיהא לוקח צידו ונותן: הא

כליס ושירות אחד והדר מיציעא ליה הניח סבי צתוך המזרק דהוי **דבעינא** לקיחה תמה וליבא. הכא לא שיץ למימר דלא ליהוי חזינא כדלמר לעיל דלעיל איירי כשיאגד צלולב והכא כשכרך צידו וצדצר הכריך צידו לא שיץ חזינא וצסוף מקוס שנהגו (פסחים יז. וסס) גצי יששכר איש כפר צרקאי דהוא כריך ידיה צשיראי ועציד עבודה ופי' צקונטרס וחזינא פוסלת צקדשים דכתיב ולקח הכהן צעינן שמהא לקיחה צעצמו של כהן אע"א דלקיחה על ידי ד"א שמה לקיחה [לרצא] ה"מ דרך צכוד כדמוכס צסוף פירקין (דף מז.) גצי לולב שהויאי צכלי דפריך עלה והאלמר רבא לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה ומשני הני מיילי דרך צכוד צכל דרך ציוון לא והשתא נמי אע"א דכריך ידיה צשיראי לצכוד עצמו היה עושה שלא יתלכלכו ידיו צדס האצרים ומצה קדשי שמיס קרי ליה הסס אי נמי ^א דלטעמיה דחזינא נענש משוס ציוון קדשים כדמוכס מצת קול ומיהו לא יתכן פירוש זה מדמייתי עלה היהא דאוזוב שספקו צחוט אלס י"ל דאגד הצריך צלולב שלא יתפרדו המינין שיץ ציה חזינא צכל הכא סודרא לא צעי לולב ומיהו גס זה לא יתכן דכ"ש דהוא ליה למימר דחוצץ כדמוכס צעיא דרמי צר חמא דפרק הויאי צו יו"ל דמיירי שגשה מן הסודר דהניח מזרק צתוך מורק צדעי למיפשטה מההיא דעל גצי רגל צחירו פסול ודחי שאני רגל דלא מצטל ליה וי"ל דמיירי שגשה מן הסודר צמין צית יד צלולב ואין שיץ כאן חזינא שכל הלולב חוץ מידו ואחוזו צצית יד הצולט הנעשה מן הסודר ודמי לאוזוב שספקו צחוט ולא חשיב ליה רבה לקיחה תמה ורבא סבר שמה לקיחה ולולב שהויא צכלי דסוף פירקין לא צשאומו צדופני הכלי אלא מניח ידו תחת שוליו או שאומו צצית יד של כלי: **נפל משפופרת לשוקת**. פי' צקונטרס לשוקת של אפן שכל מעשה פרה צכלי אצנים ואי אפשר לומר כך דהן שפופרת גופה מקבלת עומאה היא כדמוכס פרק חומר צקודש דלמרינן שפופרת שחתכה לחטאת טמאה ויטביל וצמסכת פרה צדוכמי טובא חנן שהיו ממלאין חביות לקדש צהן עוד משמע דעדיפי שאר כליס לקדש דתנן (פרה פ"ה משנה ה) צכל הכליס מקדשים אפילו צכלי גללים כלי אצנים כלי אדמה דאף על גצ דלא חשיבי כליס לטומאה חשיבי כלי לקידוש וכ"ש שאר כליס ומה שכל מעשיה צכלי אצנים היינו צצעת הימים שמפרישין כהן השורף את הפרה ללשכה שעל פני הצירה ולשכת צית אפן היתה נקראת כדמפרש צריס יומא (דף צ.) ועציד משוס מעלה: ^א [וע"ע תוספות חגיגה כג. ד"ה שפופרת ותוספות יומא ג. ד"ה שכל ותוספות חולין ט: ד"ה טמאה]

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

להקל ומימה דהכא אין הלכה כר' יהודה דלא מכשר אלא בד' מינין דסחס ומתני' צפ"ק (דף יא.) כרצנן צהדלה עליה את הגפן ואת הדלעת דקמיי או שקצץ כשרה וי"ל דהא דקי"ל הסס כרצי יהודה היינו מכח דין אחר ויליף צמה מצינו מנותר שיטנו צצל תומיירו וחמץ

לא מצא ארבעת מינין יהא יושב ובטל והתורה אמרה בסוכות תשבו שבעת ימים סוכה של כל דבר *וכן בעזרא אומר יצאו ההר והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות ^א(ועשו) סוכות ככתוב ^או^א ורבי יהודה סבר הני לרפנות עלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות לסכך ^אותנן מסככין בנסרין ד"ר יהודה אלמא סיב ועיקרא דדיקלא מינא דלולבא הוא ש"מ ומי אמר ר' יהודה ארבעת מינין אין מידי אחרינא לא ^אוהתניא סיככה בנסרים של ארו שיש בהן ד' טפחים ד"ה פסולה אין בהן ד' טפחים רבי מאיר פוסל ורבי יהודה מכשיר ומודה רבי מאיר שאס יש בין נסר לנסר כמלא נסר שמוניה פסל ביניהן וכשירה מאי ארו הדס ^אכדרכה בר רב הונא ^אורבא בר רב הונא אמרי בי רב עשרה מיני ארוזים הן שנא' ^אאתן במדבר ארו שיטה והדס וגו': ר' מאיר אומר אפילו במשיחה כו': תניא ^אא"ר מאיר מעשה ביקרי ירושלים שהיו אוגדין את לולביהן בגימוניות של זהב אמרו לו "משם ראיה במינו היו אוגדין אותו מלמטה אמר להו רבה להנהו מגדלי הושענא דבי ריש גלותא כי גדליתו הושענא דבי ריש גלותא שיירי ביה בית יד כי היכי דלא תיהוי חציצה רבא אמר "כל לצאותו אינו חוצץ ואמר רבה לא לינקיט איניש הושענא בסודרא דבעינא לקיחה תמה וליבא *ורבא אמר ^אבלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה אמר רבא מנא אמינא לה דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה דתנן ^אאוזוב קצר מספקו בחוט ובכוש וטובל ומעלה ואוחז באוזוב וזמה אמאי ^אולקח וטבל אמר רחמנא אלא לאו ש"מ לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה ממאי דלמא שאני התם כיון דחבירה כגופיה דמי אלא מהכא ^אנפל משפופרת לשוקת פסול הא

שאני דלורחיייהו של תאומים צהכי והא דלשכתן צסוף שתי מדות (מנחות דף תז.) דמרהה כל צעלי חוצרין לצמיכה ^או^אצתנפות אחד מניף ע"י כולסן ולא צעי למילף תנופה צק"ו מסמיכה דלא אפשר דהייכי ניצעד לינפו כולהו צהדי הדדי קא הויא חזינא אפילו לרצא דלמר הכא מין צמינו אינו חוצץ מ"מ פירכא היא ועוד מידי דלאו אורחיה סצרה הוא דחוצץ כדתנן פ"צ צזכחים (דף טו:) על גצי רגל צחירו פסול וצפ' הויאי צו לו (יומא נה. וסס) מיציעא ליה לרמי צר חמא הניח מזרק [תוך מזרק] וקבל צו את הדס מהו מין צמינו חוצץ או אינו חוצץ ומסיק דאינו חוצץ דכתיב ^אאשר ישרתו צס צקודש שניס

חוצץ דמי, ולא דמי לסודר דלא חבירה ללולב. אלא מהא דתנן בפרה פ"ק ו' נפל הקידוש משפופרת על השוקת פסול.
שאני דלמינא דלמר דלעיל דלעיל איירי כשיאגד צלולב והכא כשכרך צידו וצדצר הכריך צידו לא שיץ חזינא וצסוף מקוס שנהגו (פסחים יז. וסס) גצי יששכר איש כפר צרקאי דהוא כריך ידיה צשיראי ועציד עבודה ופי' צקונטרס וחזינא פוסלת צקדשים דכתיב ולקח הכהן צעינן שמהא לקיחה צעצמו של כהן אע"א דלקיחה על ידי ד"א שמה לקיחה [לרצא] ה"מ דרך צכוד כדמוכס צסוף פירקין (דף מז.) גצי לולב שהויאי צכלי דפריך עלה והאלמר רבא לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה ומשני הני מיילי דרך צכוד צכל דרך ציוון לא והשתא נמי אע"א דכריך ידיה צשיראי לצכוד עצמו היה עושה שלא יתלכלכו ידיו צדס האצרים ומצה קדשי שמיס קרי ליה הסס אי נמי ^א דלטעמיה דחזינא נענש משוס ציוון קדשים כדמוכס מצת קול ומיהו לא יתכן פירוש זה מדמייתי עלה היהא דאוזוב שספקו צחוט אלס י"ל דאגד הצריך צלולב שלא יתפרדו המינין שיץ ציה חזינא צכל הכא סודרא לא צעי לולב ומיהו גס זה לא יתכן דכ"ש דהוא ליה למימר דחוצץ כדמוכס צעיא דרמי צר חמא דפרק הויאי צו יו"ל דמיירי שגשה מן הסודר דהניח מזרק צתוך מורק צדעי למיפשטה מההיא דעל גצי רגל צחירו פסול ודחי שאני רגל דלא מצטל ליה וי"ל דמיירי שגשה מן הסודר צמין צית יד צלולב ואין שיץ כאן חזינא שכל הלולב חוץ מידו ואחוזו צצית יד הצולט הנעשה מן הסודר ודמי לאוזוב שספקו צחוט ולא חשיב ליה רבה לקיחה תמה ורבא סבר שמה לקיחה ולולב שהויא צכלי דסוף פירקין לא צשאומו צדופני הכלי אלא מניח ידו תחת שוליו או שאומו צצית יד של כלי: **נפל משפופרת לשוקת**. פי' צקונטרס לשוקת של אפן שכל מעשה פרה צכלי אצנים ואי אפשר לומר כך דהן שפופרת גופה מקבלת עומאה היא כדמוכס פרק חומר צקודש דלמרינן שפופרת שחתכה לחטאת טמאה ויטביל וצמסכת פרה צדוכמי טובא חנן שהיו ממלאין חביות לקדש צהן עוד משמע דעדיפי שאר כליס לקדש דתנן (פרה פ"ה משנה ה) צכל הכליס מקדשים אפילו צכלי גללים כלי אצנים כלי אדמה דאף על גצ דלא חשיבי כליס לטומאה חשיבי כלי לקידוש וכ"ש שאר כליס ומה שכל מעשיה צכלי אצנים היינו צצעת הימים שמפרישין כהן השורף את הפרה ללשכה שעל פני הצירה ולשכת צית אפן היתה נקראת כדמפרש צריס יומא (דף צ.) ועציד משוס מעלה: ^א [וע"ע תוספות חגיגה כג. ד"ה שפופרת ותוספות יומא ג. ד"ה שכל ותוספות חולין ט: ד"ה טמאה]

לז.

עה א ב מיי פ"ו מהל' לולב הלכה יא טור ש"ע א"ח סי' מרנא סעיף ז:

עו ג מיי פ"ה מהלכות פרה הלכה ד סג עשין רלג:
עו ד מיי פ"ט שם הלכה צ סג שס:

לעזי רש"י

פח"ל (פשי"ל).
פלך (לשווייה).

רבינו חננאל

דרייך מדתנן מסככין בנסרין דברי ר' יהודה, ותניא ר' יהודה אומר סוכה אינה נוהגת אלא בד' מינין שבלולב, ש"מ נסרין של דקל מין לולב הן. ואסיקנא נמי ארו מין הדס הוה. ר' מאיר אומר אפי' במשיחה אוגדין. תניא אמר ר' מאיר מעשה ביחיד ירושלים שהיו אוגדין אותו בגימוניות של זהב, אמרו לו, במינו היו אוגדין אותו מלמטה. אמר רבה למגדלי הושענא דבי ריש גלותא, שיירי כלולב בית יד, כלומר קצה הלולב הנגדנן עם הדרת הניחוחו בלא אגד, כי היכי דלא ליהוי חציצה. רבא אמר כל לצאותו אינו חוצץ, מין במינו הוא. אמר (רבא) [רבא] לא ליקוט איניש לוליבא בסודרא, דבעינא ולקחתו וליבא. רבא אמר לקיחה [ע"י דבר אחר] שמה לקיחה, מהא דתנן בפרה פ"ב האוזוב הקצר מספקו בחוט או בכוש, טובל ומעלה, אחוז באוזוב וזמה. ר' יהודה ור' שמעון אומרים כשם שהזויה באוזוב כך טבילה באוזוב. פי' אליבא דרנאן קמא דפליג עלייהו אמאי קא שרי, ולקח אוזוב וטבל במים כתיב (כו'), וזה לא לקח אלא בחוט ובכוש, [פ"י] שטוות בו הנשים נקרא כוש, אלא ש"מ לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה. ודחינן דלמא שאני חוט וכוש כיון דחבירה לאוזוב, כי אוזוב דמי, ולא דמי לסודר דלא חבירה ללולב. אלא מהא דתנן בפרה פ"ק ו' נפל הקידוש משפופרת על השוקת פסול.

^[1]
^[2]